

Edgar G. Ulmer

Peter Delpeut

De carrière van Edgar G. Ulmer (1904-1972) is er een die in de huidige konstellatie van de cinema niet meer mogelijk lijkt. Hij was art-director voor Fritz Lang, F.W. Murnau, Ernst Lubitsch (zo moet hij bij Warner Brothers hebben gewerkt aan de prachtige tuin in *LADY WINDERMERE'S FAN*, 1925). Hij regisseerde onder pseudoniem B-westerns in de jaren dertig, draaide toen ook voor onafhankelijke maatschappijtjes in New York en Detroit zogenaamde 'minderheden'-films (jiddies, oekraïens, een musical met een negerbezetting). Hij was de drijvende creatieve kracht in een van de 'grote' kleine 'Poverty Row'-studio's in Hollywood, Producers Releasing Corporation (bekend onder haar afkorting PRC), waarvoor hij met minimum budgetten in een minimum tijd (vijf, zes dagen) films draaide: kleine minimalistiese films die hun tekort aan geld gekompenseerd zagen door een overdaad aan creatieve verbeelding (in mijn geheugen staat nog steeds een van die 'kleine' films, *HER SISTER'S SECRET*, als een van mijn opmerkelijkste filmervaringen gegrift). Hij maakte voor datzelfde PRC de meest zwarte van de *noirs*: *DETOUR* (1946), waarmee hij dan uiteindelijk ook een plaatsje in de officiële filmgeschiedenis heeft verworven. Zijn filmografie als regisseur telt zo'n veertig titels, waaronder men films in alle mogelijke genres vindt. Voeg daarbij dat deze activiteiten zich zowel in Europa als in de Verenigde Staten hebben afgespeeld, zowel het tijdperk van de stomme film als de geluidsfilm beslaan, en het fenomeen is op zijn minst fascinerend te noemen.

Ulmer is een van die vele figuren wiens talent door de cinema eerder geëxploiteerd dan gekoesterd lijkt: vele *onzichtbare* werkzaamheden aan films van geniale talenten en zijn eigen talenten vergeven aan een jiddiese film, jiddies gesproken voor een jiddies publiek (hoewel ik ooit zijn *GREENE FELDE* (1938) in het Filmmuseum heb kunnen zien) en aan die talloze B-films, alleen maar gemaakt voor 'the bottom of the double feature' (zie

Edgar G. Ulmer

het artikel van Kerr) of voor kleine plattelandsbioskopen. Ulmers redding uit de anonimiteit is dat hij een van de lievelingen van de cinefile is: zij koestert zijn *DETOUR* (1946) als een van die kleine klassieken van de Amerikaanse cinema: *DETOUR* zien is tegenwoordig ook de zes draaidagen (en de verhalen over vier draaidagen) en het \$20.000-budget zien. Het gebruik van die eindeloze achtergrondprojectie van een nachtelijke snelweg is legendarisch. De film bevat een van de meest bizarre moorden van het witte doek.

Ik geloof niet dat we van iemand als Ulmer een tragische held moeten maken. De drie films die ik van hem gezien heb (en die een bevestiging zijn van wat ik beetje bij beetje over hem te weten ben gekomen), peuren nu precies hun charme uit die minimalistische dekors, verhalen, akteerprestaties: kleine films die met meer geld en tijd misschien wel nooit geworden waren wat ze nu zijn: krachtige vertellingen die krachtige emoties exploiteren tot krachtige filmervaringen.

Het volgende interviewfragment concentreert zich op Ulmers activiteiten voor PRC in de jaren veertig. PRC was toen een van de drie kleine studio's (met Monogram en Republic) die, in de schaduw van de grote studio's, voor onmogelijk lage budgetten zo'n vijftig films of afleveringen van serials per jaar maakten. Kleine studio's zonder eigen bioskoopnetwerk in de Verenigde Staten of Europa, die hun films niet op percentagebasis verhuurden, maar voor een vaste prijs. Dat sloot grote winsten uit en kleine winsten konden alleen worden verzekerd wanneer er zoveel mogelijk films voor zo weinig mogelijk geld werden geproduceerd. Ulmer bleek een meester in dat werk. Een meester met stijl.